

PRAVDA VE FOTOGRAFII

Karolína Orendáčová
A7B33DIF

Fotožurnalisté mají jedinečnou pozici, která jim umožňuje dokumentovat historii a zároveň utvářet veřejné mínění. S touto mocí však přichází i značná odpovědnost. Etika fotožurnalistiky zahrnuje řadu aspektů - fotografové by měli ve svých dílech zachycovat nezkreslenou a nezaujatou skutečnost a přitom zachovávat důstojnost fotografovaných subjektů [4].

Zásadním bodem etického kodexu fotožurnalistiky je dle Národní asociace novinářských fotografů (NPPA) ukazování nezkreslené a nezmanipulované skutečnosti. Úlohou fotožurnalistů je dokumentovat realitu, často v prostředí s vysokým rizikem, jako jsou válečné zóny, oblasti zasažené přírodními katastrofami nebo politickými nepokoji. Autenticita pořízených fotografií je klíčová - upravované nebo naaranžované fotografie mohou ovlivňovat názor veřejnosti a v případě odhalení podřývat její důvěru. Příkladem upravování fotografií jako prostředku šíření politické propagandy může být už J. V. Stalin, který své cenzory nechával z dokumentárních fotografií odstraňovat nepohodlné osoby. Z novějších případů například *Situation Room*, fotografie na níž prezident a tým národní bezpečnosti USA sledují Operaci Neptunovo Kopí. Několik chasidských novin z fotografie před publikací odstranilo přítomné ženy s odvoláním na vlastní pravidla. Toto budování imaginárních realit na základě autora vlastního přesvědčení vytváří ideální prostředí pro šíření dezinformací či utvrzování názorů na nich založených.

(a) Josif Stalin a Nikolaj Ježov Před a Po. [2]

(b) Pete Souza, Situation Room Před a Po. [1]

Obrázek 1: Fotografie jako politický nástroj.

Neméně důležitý je respekt k soukromí fotografovaných subjektů a zachování jejich důstojnosti. Fotožurnalisté často zachycují lidi v momentech zranitelnosti, utrpení nebo zármutku. Nabízí se otázka: světí účel prostředky? Je v pořádku zveřejnit fotografii umírajícího dítěte, aby se poukázalo na hrůzy hladomoru? Takové snímky sice mohou zvýšit povědomí o katastrofách a podnítit humanitární pomoc, na druhou stranu však riskují zneužitím utrpení subjektu pro veřejnou senzaci. Fotograf musí pečlivě zvážit potenciální důsledky zveřejnění fotografie pro jednotlivce na ní zachycené, trvale balancuje mezi právem veřejnosti na informace a právem jednotlivce na soukromí. Etický kodex NPPA zdůrazňuje minimali-

zaci škod a vyzývá novináře, aby fotografovaným lidem projevovali respekt a nesnažili se na jejich úkor ukojit vlastní zvědavost [4].

Silné fotografie vyvolávají v lidech silné emocionální reakce a ovlivňují veřejné mínění. Ikonické snímky, jako například Pulitzerovou cenou oceněná fotografie Kevina Cartera zobrazující hladovějící súdánské dítě sledované supem [3], vyvolávají globální pobouření a akci. Fotožurnalisté musí zvážit dopady své práce, snažit se informovat a zapojit veřejnost bez vytváření senzace či zneužívání svých subjektů. Etická debata kolem Carterovy fotografie [5] se týkala nejen jejího obsahu, ale také odpovědnosti fotografa a dopadu na vnímání vzdálených tragédií. Fotožurnalisté musí rozhodovat, kdy fotografie překračuje hranici mezi informováním a vykořisťováním. Se zobrazováním násilí, smrti a utrpení je třeba zacházet s citem. Cílem je poukázat na události, nikoli vyvolávat šok a hrůzu. Etická fotožurnalistika by se měla vyhnout senzacionalismu, který může zkreslovat realitu a dehumanizovat subjekty.

Obrázek 2: Kevin Carter, The Vulture and the Little Girl [3].

Nástup digitální fotografie a sociálních sítí přinesl nové etické výzvy. Kvůli jednoduchosti digitálních úprav fotografií jsou fotografové nuceni ve svých pracovních procesech zachovávat transparentnost. Rychlost šíření snímků po internetu znamená, že jakmile je fotografie zveřejněna, je nutné počítat s tím, že se může rychle šířit mimo fotografovu kontrolu. To zvyšuje odpovědnost za zajištění, že snímky jsou před zveřejněním eticky nezávadné a kontextuálně přesné.

Navzdory daným etickým zásadám se v médiích či na internetu nezdá, že lze setkat s fotografiemi se zavádějícím kontextem, případně vzhledem k současnému rozmachu umění generovaného umělou inteligencí úplně falešnými. Je proto potřeba na tato rizika upozorňovat a klást důraz na rozvoj kritického myšlení.

Reference

- [1] Hillary Clinton Edited Out of Situation Room Photo. <https://www.silberstudios.com/hillary-clinton-edited-out-of-situation-room-photo/>.
- [2] History How Photos Became a Weapon in Stalin's Great Purge. <https://www.history.com/news/josef-stalin-great-purge-photo-retouching>.
- [3] Kevin Carter. The Vulture and the Little Girl. <https://medium.com/@denislesak/how-the-vulture-and-the-little-girl-ultimately-led-to-the-death-of-kevin-carter-d9871c41>
- [4] National Press Photographers Association Code of Ethics. <https://nppa.org/resources/code-ethics>.
- [5] L. Maizland. The lenses of truth: Photographers moral responsibility to document injustice in most situations, 2013.